

Barcelona, 5 de setembre de 1930

L'Esquella de la Torratxa

ANY LIV - 2671 - 15 cts. - Atrassats, 30

Candidats? No! Fruita del temps!

Altaveus PHILIPS

**Reproducció meravellosa
del so i de la veu**

Cada altaveu Philips és un
veritable instrument que re-
produceix amb meravellosa
puresa totes les notes de
l'escala musical.

**Reproducció fidel
Sense cap deformació
Gran potència sonora**

**ALTAVEUS
PHILIPS**

CRÒNICA

Transicions

En caure el govern del general Primo de Rivera i iniciar-se aquest nou període de descomposició, a les Rambles de Barcelona hi retrunyí un esgarip polític. Fou un frenesí. Una ventada de vibració, alhora destructiva i constructiva. Amb la mateixa precipitació que els Dictadors de la sèrie A volgueren remoure el país i canviar-li la seva estructuració física i moral en tres mesos

—termini donat per ells mateixos en el manifest del 13 de setembre, del que més tard fins la censura en prohibia la seva reproducció—, els Dictadoretts i els qui, per un primer moviment de generositat i actuació, invadiren la zona de l'actualitat, també volgueren enrunar tot el que havia fet la Dictadura del general Primo de Rivera en sis anys, quatre mesos i tretze dies d'actuació governamental. Clar que els hereus d'aquella situació tenien una preparació inicial política que els mancava a les autoritats pervinudes de nou l'any 1923, i "rastacuiros", que entraren a l'Ajuntament de Barcelona demanant, ingènuament, al Pagador del Municipi els "vales" dels regidors, i, en preguntar què volien dir, manifestaren que el que demanaven eren els rebuts dels diners que els regidors se n'enduien de la Caixa Municipal...

La preparació inicial política dels Dictadoretts de la sèrie B que coneixen les tresqueres de les Lleis, dels moviments parlamentaris, de les actuacions ministerials, de totes aquelles combinacions, donaren al país la sensació que es tornava a un règim constitucional, més o menys sincer, com els coneguts, abans de l'any 1923, en què els ciutadans es feien la il·lusió que vivien en un veritable país parlamentari i constitucional, fins al punt que hi ha diaris que encara publiquen les notícies polítiques sota el títol innocent de "Després de la Dictadura", sense adonar-se que el que ha passat ha estat un canvi d'equip en el govern, sense que això vulgui dir que la manera, el procediment, la forma, hagin canviat per res. Es a dir que tot ha estat producte d'un fenomen de suggestió o, potser millor, d'autosuggestió col·lectiva, doncs havien encarnat la figura de la Dictadura en el general Primo de Rivera i, desaparegut aquest, consideraven morta la fórmula cesarista. Però el resultat no era pas el fet polític personalista anticonstitucional i antiparlamentari, sinó que el que havia innovat en la política espanyola, el general Primo de Rivera, des de la Capitania General de Catalunya, era aclarir posicions i donar obertament la cara a la realitat de la mexicanització de la política espanyola, acceptant la fórmula de don Antoni

Maura, qui digué, l'any 1917, si no recordem malament, allò tan històric a mida que els anys passen i es projecta en la perspectiva històrica, de "que gobiernen los que no dejan gobernar".

I, efectivament, el general Primo de Rivera, capità general de la quarta regió, acceptava la responsabilitat de fer el que demanava don Antoni Maura cinc anys enrera, o sia mexicanitzar obertament la política i sostreure del govern l'element civil, per a donar les funcions administratives a una majoria sorge. I això és d'agrair per part dels elements esmentats, perquè tingueren la decisió de fer efectives unes responsabilitats que abans tenien que carregar els ministres civils i parlamentaris, ben a contracorrents vegades, tant com en surt en els diversos llibres polítics que s'han publicat en aquests darrers anys.

Passà, però, la ventada política produïda per la caiguda del general Primo de Rivera, s'estabilitzà la crítica i l'apassionament, altre cop torna a retrunyir a les Rambles l'esgarip social. De nou els blaus — com els digué la ploma meravellosa i literària de "Paradox", el meu antecessor en aquesta honorable pàgina de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA — han tornat a fer sentir la seva veu. Altra vegada la brusa o l'americana blava ha tornat a dir la seva paraula, vibrant i apassionada.

I el crit polític s'ha vist desplaçat una mica pel crit social. La paraula vaga ha estat tornada a dir, l'hem sentit vibrar en les pàgines dels diaris, i de nou un sentiment generós ens acostava als que, per no tenir res, tenen dret a tenir-ho tot.

Això no vol pas dir que hàgim de solidaritzar-nos amb ells; però sí que vol dir que en la lluita política de la Rambla s'ha obert una escletxa, una esquerda.

Molts hauran estat els polítics que s'han enganyat en aquests darrers temps en què, sospitant una palpitació electoral en certes zones, s'hi han acostat per a aconseguir el seu ajut el dia de demà; però, en reprendre les seves tasques, aquells focus s'han tornat a dir "antielectorals" ço que mantes vegades no vol pas dir "apolítics"...

Ara es parla de "la vaga", i s'ha dit amb la mateixa religiositat que, l'any 1919, en dir "l'organització", es volia defensar una força i una consciència.

FRANCESC MADRID

QÜESTIÓ DE COMPETÈNCIA

"El Matí" té també la seva secció femenina: "Novetats i modes".

Es una secció realment inefable. Hi ha divagacions espirituals, consells pràctics i morals, notes selectes... Indistintament hi podeu aprendre la manera de fer créixer les pestanyes o la de passar elegantment el rosari.

El més inefable de tot, però, són els figurins. Són figurins, és clar, controlats per la corresponent autoritat ecle-

siàstica. I així, quan les faldilles es portaven, posem per cas, per damunt el genoll, "El Matí" les mantenia a una alçada discreta.

Això responia, naturalment, a normes de decència i austeritat pròpies del diari. Però l'insòlit, l'extraordinari del cas, és que ara que la moda les allarga francament, "El Matí" les manté en un *statu quo* gairebé pecaminós.

Què passa, doncs — es pregunta la gent alarmada —, en aquella santa casa?

Es — ens diuen persones que en coneixen les intimitats — que l'element clerical del dia tem la competència. De seguir així, en efecte, les faldilles tindran aviat les dimensions d'una sotana...

Nosaltres, salvant els respectes, ens permetem d'apuntar una solució. I és que si les dones, malgrat dels figurins d'"El Matí", s'entesten a allargar-se les faldilles, els capellans poden escurçar-se les seves.

UNA "BOUTADE"

L'extremada suspicàcia d'aquests clergues ens porta a la memòria una deliciosa *boutade* de la Pardo Bazàn.

—A Galícia— deia la cèlebre novel·lista gallega — no hi ha més que dues persones il·lustres, i totes dues amb faldilles: el *padre* Feijoo i jo.

... I UN TITOL QUE S'HAURIA D'ATORGAR

La passada setmana parlàvem de què el govern no havia donat la medalla—o la creu, que, repetim-ho, no hi entenem—de beneficència a l'excellent periodista Alfred Romea.

Avui volem parlar d'una recompensa que hom hauria d'atorgar, perquè ho creiem de justícia. Qui mereix aquesta recompensa, i totes les altres, és el senyor Joaquim Montaner, poeta que tan popular s'ha fet en la secretaria de l'Exposició.

Ja el coneixeu, veritat? Qui no el coneix, si s'ha fet retratar sempre al costat del baró de Viver, del senyor Milans del Bosch, del senyor Milà i Camps, i de tants altres senyors que sempre ens han estat — i a vosaltres també, n'estem segurs — tan simpàtics!

El senyor Joaquim Montaner, a més d'un gran poeta que pot molt ben comparar-se amb Camprodon, és un gran secretari. Ho ha demostrat abastament en la secretaria de l'Exposició. On l'hauríem trobat un secretari com ell? Què hauria fet, Barcelona, sense un secretari de les seves facultats i la seva diplomàcia?

Vaja, que el noi s'ha portat bé, i mereix un premi!

Ja sabem que això, aquesta franquesa de dir-li noi quan tothom li deia "don Coaquín", a ell—que està enamorat del "continente hidalgo", els "tercios de Flandes", la "tizona" i tota l'altra requincalla—, no li agradarà. Però que consti que ho fem sense mala intenció ni ganes d'ofendre. La mateixa admiració que li tenim!

La recompensa que demanem per al senyor Joaquim Montaner, en premi als seus grans serveis a la ciutat com secretari de l'Exposició, és que el facin marquès.

Nosaltres tenim una gran simpatia pels marquesos, sobretot pels de nova fornada.

I estem segurs que el senyor Joaquim Montaner faria un admirable marquès d'aquesta mena.

A més a més, no vindria d'un. I ell deuria estar molt content.

VIRAI

Una plaça mal aprofitada

Avui que la nostra ciutat ja ha pres un caire de mig cosmopolitisme, ha de preocupar-nos el trobar un lloc, al centre, que sigui de tranquil·litat per al qui vol passar una estona en el vetllador d'un cafè amb la màxima comoditat possible

Els qui han tingut la sort de viatjar per les poblacions foranes de centre-Europa, hauran pogut comprovar que totes elles aprofiten una de les seves millors places, amb porxos al voltant, per a instal·lar-hi els seus cafès, plens de gom a gom, a l'estiu, per a preservar-se del sol; i a l'hivern per a no endinsar-se en un lloc tancat a respirar l'aire enrarit pel tabac i la xerrameca.

Barcelona té una plaça mal aprofitada. Fins no fa molt, l'havem vista gairebé completament exclosa, en el seu recinte, dels vetlladors que conviden a seure. Fa poques mesades que uns cafès han dedicat la seva atenció a aquell lloc, i avui ja són les seves quatre puntes acaparades per taules que conviden a fruit de la tranquil·litat del lloc, si bé proper a les vies principals, llunyà en aparença de les remors.

El lector haurà endevinat que parlem de la Plaça Reial. ¿Voleu lloc més bell, per a ésser-hi instal·lats, al seu voltant, cafès, restaurants i bars d'aquests que brinden les seves begudes fresques, menjars apètitosos i musiquetes fàcils?

Nosaltres voldríem la Plaça Reial eliminada de tots els establiments que hi ha en l'actualitat i que deixessin pas als que diem més amunt. Que cada porta fos un cafè. Com més n'hi hauria, més gent hi aniria. I, sota aquells porxos que els nostres avis ja varen passejar-s'hi, els seus néts, al voltant d'un vetllador, poguessin parlar de negocis durant el dia i s'hi fessin tertúlies durant les nits.

Però caldria que un Ajuntament que sentís els batecs de la ciutat i volgués reconèixer la bondat del lloc, es preocupés d'arranjar-la, netejar-la de tot el que avui la fa una plaça de poble. Treure aquella font barroera del mig i aixecar-hi un temple on, de nit, bandes de música, cobles de sardanes, orquestres de balls exòtics, elevessin a l'aire les notes màgiques de la música i tothom anés a passar-hi bonament l'estona a mida de les seves forces.

Tindríem una plaça propera als nostres centres d'activitats, que, sols per uns metres distanciada del soroll de tramvies i autos, ens semblaria allunyar-nos per uns moments de les tasques quotidianes...

Cal pensar-hi, en això.

Però, en pensar-hi, devem tenir en compte que s'ha de fer una plaça per anar-hi a passar l'estona tranquil·lament. Que qui s'assegui als vetlladors no es vegi atropellat pels venedors ambulants, cirabotes i mendicants que desfilen a centenars per totes les taules dels cafès de la nostra ciutat. Avui dia, prendre quelcom a la terrassa d'un establiment és una tortura. Hom s'asseu per a reposar tranquil·lament, i es veu molestat per unes dotzenes de persones que atempten la integritat de la butxaca.

La Plaça Reial és una plaça desaprovechada. A veure quin dia, aprofitant-la, els barcelonins podrem prendre'n possessió.

DOMÈNEC DIUMENGE

DEPORTS

La santíssima trinitat futbolística

Gamper, Alcàntara i Samitier sintetitzen la història i el desenrotllament del futbol ací. Cada un d'ells simbolitza una característica precisa del seu desenrotllament.

L'època Gamper fou la de l'amateurisme pur; l'època de la iniciació, tant dels jugadors com del públic. L'època

durant la qual els jugadors aprengueren les beceroles del joc, i el públic aprengué de veure'l jugar.

Els jugadors duïen bigoti i jugaven amb calçotets de debò. Compareixien al camp amb el maletí que contenia l'equip.

Al matí, alguns d'ells, anaven al camp —que solia ésser un solar abandonat dels voltants del Clínic, del que hom en pagava quatre xavos i, qui sap les vegades, de la butxaca dels mateixos jugadors — a plantar els pals, la xarxa del gol i marcar amb calç i un pinzell d'emblanquinar les ratlles de la línia de joc. A la tarda jugaven el partit, davant la presència d'uns quants espectadors estrafolaris. La majoria dels jugadors eren hominassos fets i drets, alguns d'ells inclús pares de família.

Jugaven amb una fe, amb un entusiasme formidable com no s'ha vist parell d'aleshores ençà.

Era, també, l'època de les patacades que en aquells temps tenien una característica. Si es feien mal, no ho semblava, car el jugador continuava jugant el partit amb més entusiasme que mai. Conten del vell Massana que jugà, una vegada, amb el cap esberlat com una magrana.

Poder jugar costava diners, esforços, sacrificis; l'haver de desatendre en moltes ocasions les feines o negocis habituals; i, en desplaçar-se, alguns cops, perdre'ls.

Però tot anava endavant, empès per l'entusiasme i la fe dels jugadors. D'aquella fe, d'aquell entusiasme, dels sacrificis que s'imposaven aquell estol d'entusiastes abnegats n'arrenca la pruija futbolística d'avui i l'entusiasme del públic. No es pot dir: —Mal profit us faci.

En Gamper, suara traspasat, fou un dels homes representatius d'aquella època primitiva i romàntica del futbol, en la qual no s'havia somniat encara amb els "onze mil" ni amb què vindria un dia

que la "màgia" podria ésser aplicada al futbol, com si es tractés d'aplicar un pegat foradat als ronyons d'un malalt.

Hom, en recordar-ho, no té més remei que haver-se de llevar el barret.

Després d'aquesta època en vingué una altra, naturalment. El futbol, com totes les coses d'aquest món, marxa per etapes. En aquesta època ja hi havia públic, clubs, i fins Premsa especialitzada. El futbol començava a invadir tots els sectors socials. Els diaris informatius concedien espai per a ressenyar els partits i publicaven informació dels clubs. Hom s'hi començava a apassionar, i pels pobles de fora començava a estendre's l'afició per aquest joc, talment com una "passa".

D'aquesta època n'és una personificació En Paulí Alcàntara. Encara eren amateurs, per bé que ja cobraven. Si no en diners, amb dinades. Qui una col·locació, qui el pagament dels estudis, etc., i ja existia l'estímul interessat per tal de fer rutil·lar els jugadors.

Es feia d'una manera dissimulada, però es feia; i qui sap, potser aquest procediment sortia més car que no ara. De totes maneres, però, cal dir una cosa. Que si bé els jugadors cobraven, jugaven amb el mateix entusiasme que si no cobressin, i que l'equip de futbol, encara no era com és ara, una cosa comparable a una companyia de còmics, amb un primer actor i director al davant, acaparador de llores i d'aplaudiments i de glòria, i uns quants partiquins entorn.

L'equipier formava part d'un equip

d'onze jugadors i es feia joc d'equip. En el joc d'equip ja el jugador hi sacrificava la seva pruija de lluïment individual.

L'Alcàntara, que ha estat un dels jugadors de futbol amb més disposició i més facultats per cultivar l'individualisme brillant, ha estat també un dels jugadors més disciplinats i més de conjunt. Això, ara i sempre, ha d'ésser considerat com un mèrit i com una condició de jugador intel·ligent.

¿Qui no recorda les lloances que es feien al xut ultra-formidable de l'Alcàn-

tara, la foradada de la xarxa del gol a Amberes, etc.? Amb aquests elements n'hi hauria hagut de sobres perquè l'Alcàntara, ensuperbit, s'hagués auto-declarat divo, o "mago" o el que volgués, i hagués fet la vida impossible als equips, als Clubs i al públic.

No res d'això. Continuà jugant, gaudint del prestigi enorme que fruïa, ...i estudiant. Un cop acabada la carrera, es

retirà i s'establí de metge, i avui és un excellent doctor i pare de família. L'home que del futbol en va saber treure una carrera, és digne de tota mena de simpaties.

Tot i les seves macadures, post-amateurístiques, el futbol d'aquell temps resultava simpàtic.

I ja som al temps de la "màgia" i dels "divos" aplicats al futbol. Aquest temps el poden personificar perfectament en Zamona i en Samitier.

El primer se n'ha anat a Madrid. I fa l'efecte que, tot d'una, s'hagués adonat que les cames li començaven a fer figa i volia aprofitar el temps un parell d'anys. Com que és fora, el millor és deixar-lo de banda.

En Samitier, que no s'ha mogut ni pensa moure's d'ací, pot ésser la personificació d'aquesta darrera època, que és l'actual, durant la qual el nostre futbol ha acabat de fer el tomb. S'és declarat professional, i tant els clubs com els jugadors han establert una mena de mercat setmanal de futbol i de "magos" tots els diumenges, en el transcurs del qual hom cotitza el joc i els equipiers com els rucs, els dijous, a la fira de Granollers.

Aquesta època representa una degeneració del futbol. Els clubs són unes empreses. Els jugadors una companyia de còmics. I la qüestió és atraure's el públic valent-se de tots els mitjans imaginables.

La invenció dels qualificatius ultra-

rutilants aplicats a determinats jugadors són la comercialització del seu prestigi futbolístic, quelcom per l'estil dels qualificatius que hom aplica als actors en els cartells dels teatres...

Ni la moral ni l'esperit de cooperació amb l'equip, ni tantes altres coses, existeixen avui.

El joc d'equip—salvant honroses, però comptades excepcions—ja no existeix. Es juga a futbol, però es juga a fer lluir l'equipier més cotitzat. I això explica moltes coses que passen. Entre elles, la darrera temporada realitzada pel Barcelona, la qual és fruit del desgavell produït al si dels equips i de l'entitat per aquests principis màgics completament dissolvents i, per tant, desmoralitzadors.

Així com abans l'equipier jugava pels onze, avui l'onze juga de manera que ressalti la traça o la picardia d'un determi-

nat jugador. Això fa que es perdin qui sap les jugades, que molts jugadors de classe als quals una oportunitat els podria oferir una clariana per poder demostrar la vàlua llur, quedem a segon terme i fa que es perdin partits i fins campionats.

Però a casa som així. Tenim "magos" i patim d'enlluernament. I els "magos" poden fer miracles.

I vet ací com de mica en mica, hem arribat a la creença que quan guanyem, és degut al miracle del "mago" i no pas a la ciència dels onze jugadors.

El joc de conjunt és el de menys. La moral de l'equip, un destorb. Els jugadors que no excel·leixen, que no tinguin el "do", els considerarem com a dependents i els tractarem a cops d'escombra. En canvi, aquells que el tinguin seran les ninetes dels nostres ulls, els cuidarem

com a parteres, els guardarem els terrossos de sucre del cafè, els diumenges els portarem un tortell de dues pessetes a casa i una ampolla de vi ranci. I pel seu sant els regalarem una gramola, una instal·lació de ràdio, o un Cine Pathé-Baby.

Si tot i així, perdem, donarem la culpa al mal temps, a la crisi de la pesseta, al que volgueu. Mai, però, no atacarem ni menys donarem la culpa al jugador, el qual, si de cas ho féssim, se'ns podria enneuir.

Podrà donar-se el cas que es passi tota una temporada fent-ho malament i jugant de campionat. Un dia que es juga un partit de segon ordre, excel·leix. ¡Hosanna! Amb això solament ja s'ha salvat l'honor del carro. Aquesta època la caracteritza perfectament En Samitier.

GOL-KIK

Capricis i paradoxes

AQUEST HORARI?

Té, la tarda s'acaba sense que un se n'adoni. Ben abans de les set, ja s'ha fet fosc. L'any passat, en canvi, en aquest temps, gairebé sopàvem encara amb llum de dia: era un estalvi i un goig.

Es clar que amb això no hi té res a veure cap dels capriciosos fenòmens meteorològics que enguany es produeixen. La culpa la tenen aquells que han impedit que a casa nostra regís, com en qualsevol moderna república europea, l'hora d'estiu.

D'això els que més se n'han adonat són els estiuejants. Un estiuejant en terres d'Espanya es pot dir que ha tingut un estiueig molt més curt que aquells que han estiuejat en territori francès. Em refereixo, naturalment, als estiuejants que surten pel goig de contemplar el camp, per rebre els beneficis de l'aire i del sol. Aquells, naturalment, que hi van per dansar o per jugar a la ruleta em faran quedar malament. Però jo parlo dels primers, que són uns estiuejants racionals i autèntics i no uns éssers paradoxals i contradictoris com els altres. Aquells, doncs, hauran tingut una hora més cada dia d'aire i de llum.

—Romansos! — potser exclamareu. — Que es llevin de matí, i d'aire i de sol en tindran tant com en vulguin!

Això no és fàcil de posar-ho en pràctica en un lloc d'estiueig espanyol; no és possible, sobretot, si hi viviu en un hotel.

Plasenteries?... No, no. En primer lloc, en un hotel d'aquesta banda del Pireneu, us serà molt difícil de sopar abans de les nou; i sopareu més tard, com més pretensions d'elegant tingui l'hotel. Altrament, el sopar és l'àpat més fort que us serviran. Queda el recurs d'una moderada abstinència. Però, sí, sí! Sou al camp, heu fet exercici, teniu més apetit que mai. Sopeu bé i, fet i fet, passaran dues o tres hores abans no us decidireu a ficar-vos al llit. No us adonareu, que us hauran tocat les dotze.

Però feu un esforç. Planteu cara als perills d'anar-vos en al llit amb la digestió a mig fer. Podreu dormir-vos? No sigueu ingenus! Els clàxons dels autos, els espetecs de les motos, als quals ningú no posa límits, us mantindran ben despert. Això, si no hi ha ballada de sardanes, si no hi ha castell de focs: que tots aquests aldarulls són emprats per divertir els estiuejants, que sembla que no haurien de voler altra cosa que descans.

Resultat: que a l'endemà, quan us lleveu, el sol ja és alt.

Ben al revés d'això, s'esdevé a l'altra banda del Pireneu. Sopeu a dos quarts de vuit, hora oficial, que, de fet, segons l'hora solar, és una hora i mitja més dejorn. A les nou podeu ja ésser perfectament al llit. Probablement, res ni ningú no us despertarà. El reglament de policia prohibirà que, després de la posta de sol, facin sonar els clàxons, que hi hagi músiques pels carrers; hom obligarà que fins els gossos i els avirams siguin tancats a l'interior de les cases, perquè cap soroll no torbi la calma de la nit.

Resultat?... Que hom es lleva de matí, encara que no vulgui; que hom descansa millor i té tres hores més de sol cada dia.

Retreiem això amb l'esperança que sigui imitat entre nosaltres? No ens fem il·lusions! Però, almenys, quan arribi el temps de tornar a implantar l'hora d'estiu, no oblidem d'exigir-la. No ens deixem sorprendre, com enguany, per les persones que tenen interès a què es despengui força llum.

L'hora d'estiu. Som al país europeu que més la necessita. Ep! si un país així es pot dir europeu.

DOMÈNEC GUANSÉ

—Qui pogués ésser ministre del treball!...

—Per què?

—Per passar-me la vida sense fer res.

L'onze de setembre

Una seixantena de representacions d'entitats d'esperit catalanesc i Premsa local, convocats per la "Unió Catalanista", varen reunir-se, dimarts al vespre, per a tractar de recomençar la commemoració de l'11 de setembre.

Després d'escoltar el punt de vista d'alguns dels presents, va acordar-se, a proposta del delegat de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, atorgar la confiança a "Unió Catalanista" per tal que, per si sola i comptant amb el permís governatiu, porti una corona al monument d'En Rafael de Casanova, dijous vinent, adquirida per subscripció entre els concorrents a la reunió.

Pels empresonats

Els treballs d'organització del grandios festival pro-empresonats continuen endavant. De la reunió tinguda a la Redacció de *La Rambla de Catalunya* pels elements que varen sumar-s'hi, varen sorgir-ne excel·lents idees, i tot fa esperar que, aquesta vegada, fugint de la vulgaritat d'una funció més o menys encertada de programa, el nostre poble podrà veure que s'ha fet quelcom bell i profitós per aquells a qui va dedicada la festa.

Hi ha interès a fer quelcom de profitós, que deixi bones pessetes; en fi, que sigui una diada de germanor guiada pels sentiments d'humanitat ...censura...
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA no ha deixat mai d'ajudar una causa noble.

TOSCA

L'obra completa, 14 discos . . . 161,— ptes.
Disco sol 11,50 *

La voz de su Amo

Companyia del Gramòfono, S. A. E.

Els qui moren

Dilluns d'aquesta setmana va morir N'Enric Pla i Alegre que, de molts anys endarrera, venia ocupant un elevat càrrec annex al nostre Ajuntament.

El finat, persona de molta vàlua i que en el seu constant tracte amb el públic s'havia captat les simpaties, era volgut de tothom pel seu tracte afable i amical. Els que l'havíem tractat servarem sempre un dels records més grats d'ell.

L'acte de l'enterrament va veure's concorregudíssim, i els seus familiars varen poder comprovar una vegada més les simpaties que gaudia en vida, no tan sols entre els elements comercials de la ciutat, sinó també entre els particulars.

Reposi en pau el que en vida fou l'amic Enric Pla i Alegre.

MALEDICCIO GITANA

—Així et piqués una mosca al nas fins que s'obri el Congrés!

El raïm el cullen amb les mans...

Fstampes del camp

NIT AL POBLE

Aquest migdia, mentre dinàvem—amb mosques i una calor espantosa—, al carrer han esclatat uns clams desesperats, uns crits tràgics. Ben distintament, entre l'aldarull, s'oïen veus de:

—Desgràcia! Una gran desgràcia!

I per damunt dels crits i les veus disperses, el crit més agut, més tràgic, més delirant, d'una dona.

A poc ha entrat un noi de la fonda i ens ha innovat del què passava: dos nois del poble, dos germans, havien mort de desgràcia. Cercant "gravilla", se'ls havia després la terra al damunt i havien quedat ofegats.

Com això no passa cada dia, com la vida dels pobles és uniforme i gris, mancada de sotrac i emocions, com cada dia no hi ha morts de desgràcia i la gent s'avorreix de què l'altra gent mori vulgarment d'una malaltia, tot el poble s'havia llençat al carrer.

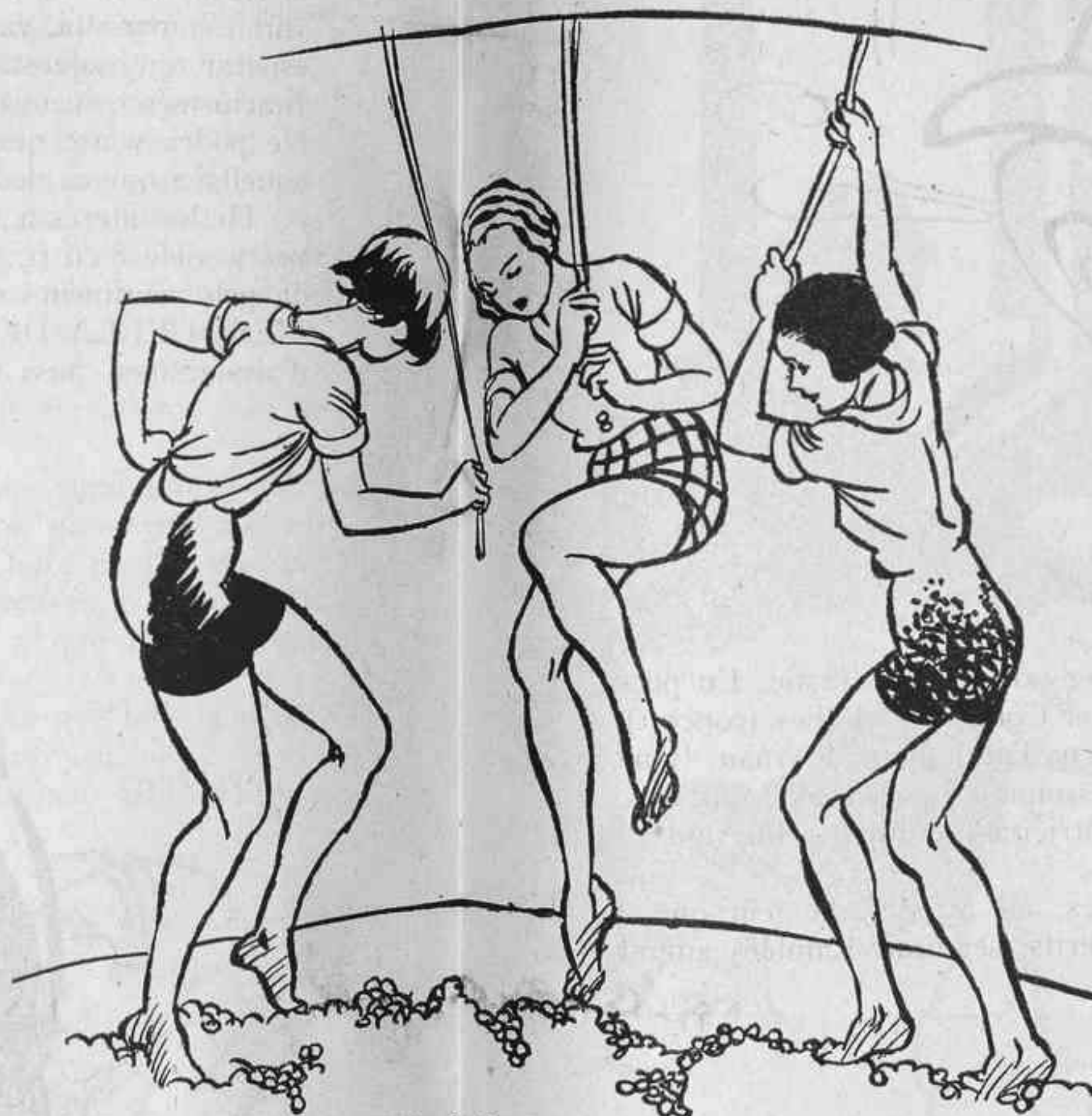
Talment com per la festa major? Talment, com per la festa major, sí, però sense els somriures ni la netedat de la festa major. Indubtablement, en tota aquesta multitud d'homes i dones n'hi havia més d'un que havia sentit una veritable emoció davant de la tragèdia. Però els més

s'havien llençat al carrer empesos per la tafaeria. Fins i tot hi ha hagut qui ha dit que allò, aquella mort espantosa, era un càstig del cel, perquè, segons aquesta gent —de la qual hom no pot fiar-se massa—, era un tipus aventurer i estrafolari.

Davant d'aquest comentari cruel i desapiadat, hom pensava que, essent les cases del poble negres i lletges, la gent que hi vivia havia de tenir també l'ànima negra i lletja.

Al poble—tranquil, apagat, somort els altres dies— hi ha hagut un gran moviment tota la tarda. La gent, que les altres tardes se n'anaven a berenar a alguna font de la contrada, aquesta tarda anava a veure els cadàvers. Jo

Tríptic de setembre

El treballen amb els peus...

comprenc que un espectacle com aquest, gratuït i extraordinari, no el podien deixar perdre.

El metge, el secretari del Jutjat, i el sergent de la guàrdia civil, anaven amunt i avall en automòbil.

Quan queia la tarda, amb els ors, i els blaus, i els ambres—i la indiferència—de cada tarda, han portat els morts al poble. Un d'ells tenia trenta anys; l'altre, dinou. La mort els havia llevat el to terrós del rostre, que havia patinat de vori. La mort devia haver estat de les més doloroses, de les més terribles. Però ara hi havia en la faç dels dos una serenor i una noblesa que mai no havien tingut quan vivien. Tan sols de les orelles, del nas i de la boca els eixien uns fils de sang negra, ja agrumollada.

La presència dels morts omplenava el poble. Hom els veia pertot. La nit, però, els ha esborrat de la imaginació. Després de sopar, com cada nit, han vingut unes noies

del veïnat a passar l'estona. Han parlat del fet truculent, perquè aquest era el tema obligat de conversa; però després han rigut com cada nit, han tocat el piano, han ballat...

Ara jo, sol en la meua cambra, escric. Tinc el balcó obert per si vol entrar un xic de fresca. Però qui entra són els mosquits.

Altres nits s'oïa el monorítmic estridular dels grills i les dues notes aflautades i melangioses dels gripaus. També s'oïen les meuques. Les meuques, en aquest poble, són les òlibes, i el seu crit—un "rrrrrrr!" perllongat—no em sembla sinistre com deien els poetes del vuitcents, tan amics de morts i cementiris, sinó estrany i grotesc: és com el grinyolar d'unes frontisses molt rovellades.

S'oïen també uns cops de martell: el fuster, que està clavant el taüt.

La nota no pot ésser més fúnebre, més ombrívola, veritat?

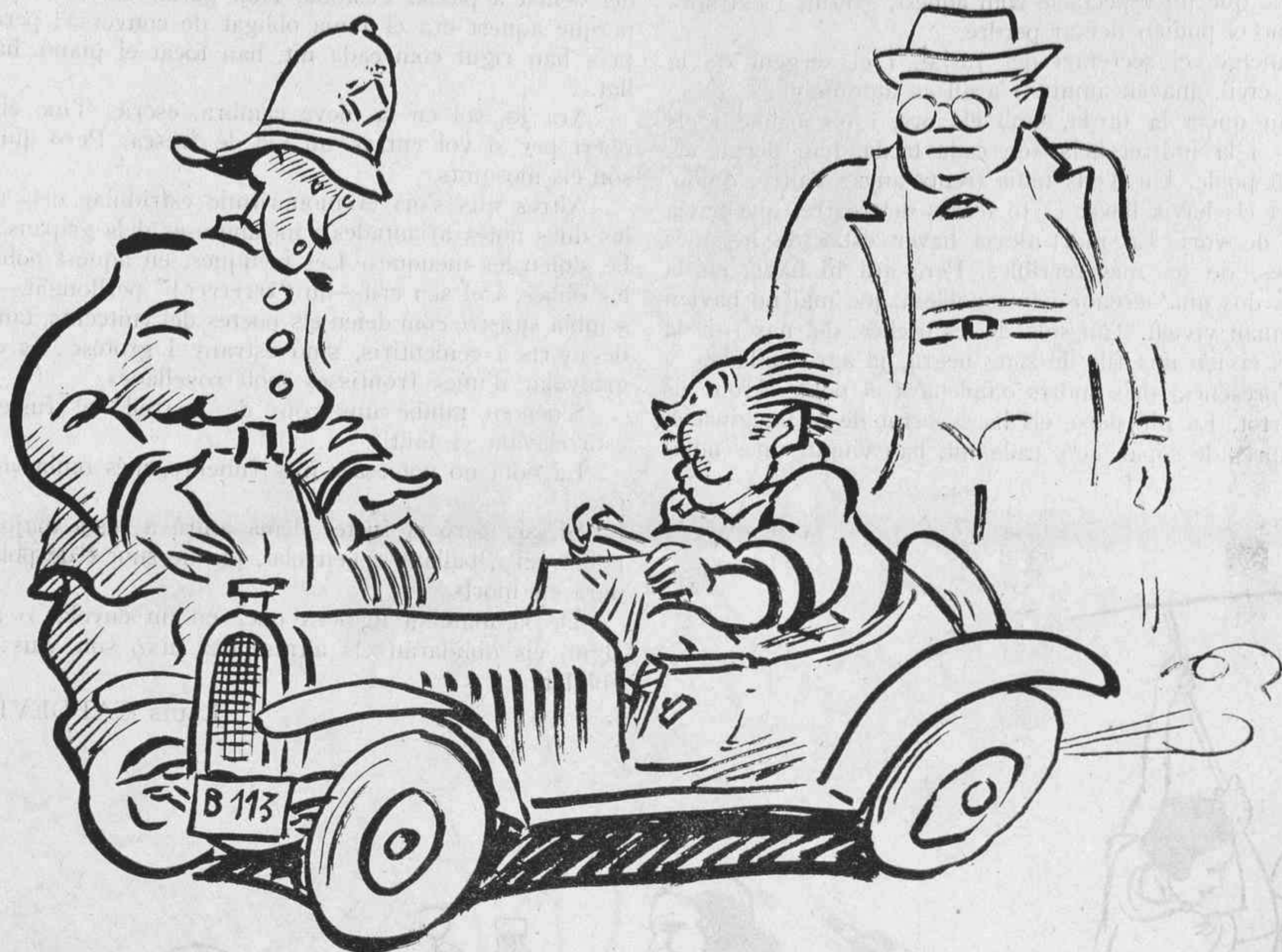
Sí, sí; però el fuster demà anirà a festa major a un poble veí i, ballant a l'envelat, ple de suor i de pols, oblidarà els morts.

De la mateixa manera que, en un envelat o allà on sigui, els oblidaran els altres. Per això són vius: per a oblidar.

LLUÍS CAPDEVILA

per fer-nos-el pujar al cap

LES ORDENANCES

—La patent?
—Ai!... No m'hi cap.

A LES FOSQUES

Els diaris han dedicat darrerament — durant la setmana passada — números a la temporada de cinema que s'apropa. Hi hem vist llistes inacabables de títols cridaners i hi hem trobat tots els nostres artistes predilectes. La producció sonora hi abunda en grau superlatiu, i tot fa esperar que aquesta vinent 1930-1931 serà la del cinema sonor, i de les produccions que importin les cases dependrà que sia o no un fet l'estabilitat, en els locals, de les pel·lícules parlades i amb sorolls reproduïts.

Entre els molts títols que han cridat la nostra atenció hi trobem l'adaptació al cinema sonor de la popular novel·la "Sin novedad en el frente", les edicions de la qual han estat venudes com pa beneït. Als qui coneixen la novel·la, els plaurà, ben segur, veure viscudes aquelles escenes de terror, i els qui encara no ho han fet, trobaran un medi de "llegir-la" veient-la.

Una altra de les particularitats que ofereixen els anuncis de producció, és un film sonor de la veterana artista italiana Francesca Bertini, en el qual interpreta i canta el rol de protagonista.

* * *

Ja s'anuncien els començaments de temporada en els nostres cinemes i en els teatres, pobres!, que han hagut

d'instalar el llençol blanc per no morir de fàstic. En pocs dies hem vist desaparèixer el Còmic i el Folies (concert), al qual, amb el cine, hi retorna l'antic nom d'Arnau. Bona part d'ells installen aparells sonors. Les parles forasteres, l'escandalós jazz, les excentricitats d'importació, tindran camp obert a casa nostra.

I mentrestant, els teatres, els artistes, la gent que a casa porta els àpats endarrerits, seguiran Rambles amunt i avall esperant un "bolo"...

D.

ESPIGOLANT

Ha mort Lon Chaney, el més gran actor que ha tingut el cinema.

En trobar-se amb Valentino a l'altre barri, diu que li va fer cinc cèntims del cinema sonor, i que l'home més "guapo" del món, estirant-se novament al catre, va dir-li que ens poséssim tranquils i ens féssim retratar.

* * *

Ha estat entre nosaltres En "Pamplinas".

A les moltes salutacions que li han enviat, hi ajuntem la nostra, bo i dient-li que Déu li conservi la tranquil·litat.

Torna la palestra

Després de sis anys de silenci forçós ha tornat a sortir el simpàtic i batallador diari "Solidaridad Obrera".

Ens felicitem de la seva reaparició, i li desitgem força èxits i una pròspera i llarga vida.

Els ben educats

- Estic agraïdíssim, senyor, i li dono les gràcies.
- Per què?
- Pel rellotge i la cartera que ara em donarà.

L'INSTINT DE CONSERVACIO

—Ja cauen gotes, noi; anem sota el pont, que no ens mullarem tant.

Els establiments Maragall i els empresonats

Ens ha estat facilitada la següent liquidació de l'Exposició Pro-empresonats de Lola Anglada i dels dos concerts celebrats a la "Sala Parés", que copiem íntegrament:

Detall de les despeses d'organització, instal·lació de l'Exposició i celebració dels concerts.

Per la venda de 1 Peret, 1 Margarida, 1 Llangardaix, a 150 pessetes	450
Per la venda de 6 Peret, Margarida, Llangardaix, a 6 pes setes	36
Per la venda de 1 escultura de D. Civit	750
Per la venda de 122 Parenostres, a 3,50 pessetes	427
Per la venda de 11 Peret, a 15 pessetes	165
Per la venda de 1 Peret, a 25 pessetes	25
Per la venda de 35 quadros (l·lista apart)	4.150
	<hr/>
	6.003
Per la venda de 90 entrades pels concerts, a 4 ptes. ...	360
Donatius rebuts per la subscripció	74
	<hr/>
	6.437

Lloguer piano pels concerts	70,—
Societat d'autors	50,—
Sala i il·luminació per la setmana	350,—
Plantites per la sala	100,—
Cortinatges vellut extraordinaris	150,—
Sala i cadires pels concerts	250,—
Repartiment d'impresos (2.000 sobres) ..	100,—
Comissió sobre les vendes	900,45
	<hr/>
	1.970,45

La Casa Maragall, tenint en compte la finalitat de l'Exposició, ha renunciat a tot guany en la mateixa, i ha acordat cedir a benefici de l'Exposició bona part de les despeses realitzades, limitant-se, tan sols a cobrir-se dels desemborsaments realitzats i que comercialment li pertocuen.

Per tant, l'import de ptes. 1.970,45 que representen les despeses, ha quedat reduït a Ptes. 1.070,45, restant nou-centes pessetes a profit de la subscripció.

Cal fer notar que el personal de la Sala Parés ha cooperat desinteressadament a tots els actes de l'Exposició i Concerts, no percebent cap remuneració per les hores extraordinàries que els correspondrien de treball:

Liquid:	
Ingressos	6.437,—
Sortides	1.070,45
	<hr/>
	5.367,45

Fins ací diu la nota. Ara bé; nosaltres havem de dir que, si bé algunes partides són perfectament deduïbles de la totalitat de la recaudació, altres m'hi ha que podrien discutir-se.

No trobem res a dir en el lloguer del piano, drets d'autors, plantes per a la sala i repartiment d'impresos. Resten, però:

"Sala i il·luminació per la setmana, 350 pessetes."

Si el senyor Maragall va oferir el seu establiment desinteressadament, no hauria de cobrar res per la "Sala". Contràriament, ell no ha ofert res. Quant al llum gastat, trobem excessiva la suma aplicada.

"Cortinatges vellut extraordinaris, 150 pessetes."

Eren de lloguer? o són propietat del senyor Maragall i va amortitzant el seu valor a mida que celebra exposicions a la seva sala? Tant en un com altre cas, és elevat el preu.

"Sala i cadires pels concerts, 250 pessetes."

Novament ens trobem davant d'un càrrec que va ésser ofert "desinteressadament". Per segona vegada cobren la "sala". I, quant a les cadires, tenim entès que són de propietat del senyor Maragall. Si es renunciava "a tot guany", aquesta partida no devia ésser cobrada.

I fem punt final dient que no s'han de considerar com donatiu del senyor Maragall les nou-centes pessetes de comissió sobre les vendes que no va cobrar-se. En tot cas, hauria d'ésser un nou donatiu de Lola Anglada que les havia de donar a can Parés i les va cedir als empresonats, la qual també va pagar de la seva butxaca al senyor Maragall precisament els

—Has vist com es queixen, els ianquis, de la sequedat?
—No en són partidaris? Doncs ja la tenen.

marcs de totes les teles de l'Exposició, fets per ell o pel seu compte.

No volem allargar-nos més per no llegir que no som nosaltres els indicats de posar en clar aquest afer. Els nostres lectors poden fer-se els comentaris que creguin oportuns.

Poques coses noves sobre teatre, perquè la temporada oficial d'hivern s'està formant, i molts còmics continuen pels pobles i poblets de Catalunya fent els tradicionals "bolos".

APOLO

La companyia d'En Serrano va representant "La Dolorosa" amb èxit, cantada pel nostre divo Emili Vendrell.

NOU

Debuta avui la Companyia lírica Saus de Caballé amb l'estrena d'"El Pinar", llibre de B. Sepúlveda i J. Lloret, musicada per Alvarez Cantos.

Desitgem que sigui un èxit, perquè la senyora Saus es mereix que la temporada li sigui profitosa.

TIVOLI

En Sugrañes continua fent de les seves. Un dia repren "Pocker", un altre "Carnet Parisièn", fa debutar En Chevalier (Paül), germà del gran Chevalier (Maurici), però el cert és que En Sugrañes porta la gent al teatre i tothom en surt satisfet.

Tots els altres teatres vinga cine i més cine. A veure qui s'emportarà els diners la propera temporada, si el cine o el teatre.

SAFAREIG DE LA RAMBLA

En Manuel Salvat, aquell actor que va fer totes les Amèriques i després de molts anys va tornar a la pàtria, entrant com a director al teatre Novetats i després al Talia, avui no té teatre, però té ploma i quartilles, i ha fet un "vaudeville" que ha llegit a En Santpere, i aquest diu que li estrenarà. En Salvat espera l'estrena de la seva obra amb una fe que fa feredat. Diu que el seu "vaudeville" serà una cosa mai vista.

En Bernat i Duran ha donat una obra a la companyia d'En Vidal i Planas que deu actuar al Goya en el vinent mes d'octubre.

Jà patirem.

En Jaume Borràs marxarà molt aviat als Estats Units per fer cine sonor. Segons males llengües, diuen que En Jaume no pensa fer més teatre ni en català ni en castellà. Està estudiant amb gran entusiasme el francès, i un cop hagi fet un número de pel·lícules sonores vol debutar a París representant les millors obres clàssiques del teatre francès.

Li desitgem força èxits en la seva nova època teatral.

En Sugrañes junt amb el gran Gibert passen a l'Olympia a fer un espectacle nou; tenen grans projectes i molt bones atraccions per intercalar dins d'aquest gran espectacle.

Sembla que el nou teatre que ha de construir-se dintre de poc i que el senyor Canals regentarà, el lloc destinat al seu emplaçament és al Passeig de Gràcia prop del carrer d'Aragó.

La temporada de l'any 1931 ja funcionarà el teatre.

Tornen a modificar l'uniforme dels soldats.

A aquest pas aviat no els coneixerem.

Per a demà hi ha anunciada una conferència al Coliseu Pompeia de Gràcia, sobre "El cas del Centre de Dependents".
¿Quan veurem resolt aquest ja tristament famós cas?

Josep Maria Planas, del qual vàrem parlar no fa gaires dies, en ocasió d'haver publicat, signat per ell, un article traduït literalment del francès, ha dit, en preguntar-li què tenia preparat per a la propera temporada de teatre, que a ell el que li plau més és escriure teatre.

Però s'ha descuidat de dir: Traduint-ho i firmant-ho com a meu. Que no és tot u.

Han agafat un home perquè estava casat dues vegades.

Que el deixin anar. Quan hi ha prou feina per a mantenir-ne una, aquest es veu amb cor de tenir-ne dues. Es un heroi, i als herois se'ls ha d'homenatjar.

El nostre mai prou elogiat Ajuntament ha cedit, per deu anys més, el contracte de llimpia dels carrers de la ciutat, que mai no havien estat tan bruts com ara. Però els regidors no veuen la porqueria. Ells viuen al rovell de l'ou!

Ara que estan de moda els concursos, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA no vol restar inactiva. Estem projectant-ne un que, ben segur, serà el que cridarà més l'atenció.

Però lluitem amb una dificultat, i és que tenim por que ens el suspenguin. D'altra forma, ja gairebé n'hauríem publicat la crida. De totes maneres, podem avançar als nostres lectors que es tracta de nomenar la Reina de les majordones de Catalunya.

Estem segurs d'obtenir l'èxit més gran que ha registrat la història en concursos de bellesa.

Quan el comte de Güell tornà d'Alemanya de prendre aigües, es va reunir incidentalment amb altres personalitats. La conversa va recaure, és clar, sobre la qüestió monetària.

El senyor comte, satisfet, radiant, com a nou, intervingué:

—Ara, ara ho arreglarem tot.

Els contertulians van mirar-se estupefactes. Potser algun saviàs d'Alemanya li n'havia dat la clau?

Però, no. El senyor comte no tenia la clau. Cuità a explicar-se.

—Vull dir, senyors, que ara, amb la crisi, el nou ministre de finances ho deurà solucionar.

Tot amb tot, diuen que el nostre aristocràtic batlle està molt enfeinat.

Va prometre que faria baixar el preu de les subsistències, i sembla que les subsistències més aviat puguen que baixen.

I el comte de Güell està nerviós, dóna ordres contínuament, i diuen si, a estones, fins "fa números" i tot.

AQUEST NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA

Impremta "L'Esquella" i "La Campana", Om, 8, Barcelona

VIES URINARIE

Impureses de la sang - Debilitat nerviosa

Prou sofrir inútilment de les dites malalties gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOIVRE

Vies urinaries: *Blenorragia* (purgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *u. eritis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluixos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els **Catxets del Doctor Soivre**. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que necessiten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva

malaltia. Venda 5'50 ptes. caixa

Impureses de la sang: *Sifilis* (avariosis), *eczemes*, *herpes*, *ulceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acne*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Píndoles depuratives del Dr. Soivre**, que són la medicació depurativa real i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronscos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatorrea* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fatiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les **Gragees potenciats del Dr. Soivre**. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la juvenesa, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pessetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a *Oficines Laboratori Sókatarg, carrer del Ter, 16, telèfon 544 S. M. Barcelona*, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentenciment, tractament i guariment de les dites malalties.

MARICEL-PARK

GRAN PARC D'ATRACCIONS
MONTJUIC

MUNTANYES RUSSES

Les més sensacionals d'Europa

BUG L'atracció més trepidant

Witching Waves La sempre agradable atracció

GRAN PISTA D'SKATING

MAGNIFIC RESTAURANT

TOBOGAN - CASCADA - DISCOS - SKOOTER

Mitjans de comunicació:

AUTOS: Carretera de Montjuïc, recentment asfaltada.

PUBLIC: Funicular de Montjuïc (bitllet anada i tornada combinat amb entrada al Parc: 1 pta.)

ENTRADA AL PARC: 0,50 ptes.

TEATRE TIVOLI

Avui, divendres, penúltimes funcions en dia laborable. Els dos meravellosos espectacles

Carnet Parisièn y Pocker

amb els genials artistes

Paul CHEVALIER YETTE HARREL

Es despatxa a comptaduria

OBRES D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2. ^a edició)	Ptes. 2 (Esgotada)	La Verge del Mar	Ptes. 1'50
El místic. (2. ^a edició)	2	El despatriat	2
Oracions. Amb música d'E. Morera.		El triomf de la carn	1'50
(4. ^a edició)	2	La illa de la calma (2. ^a edició)	2
Fulls de la vida	2 (id.)	L'homenatge	1'50
Els Jocs Florals de Canprosa. (2. ^a edició)	1'50	La lepra	1'50
El bon policia	2 (Esgotada)	L'arma	1'50
Monòlegs. (2. ^a edició)	2	L'envelat de baix	1'50
La bona gent	2 (id.)	Glossari, per Xarau	2
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet.	2 (id.)	El Català de "La Mancha" (Novel·la)	3'50
El pati blau. (4. ^a edició)	2	El pobre viudo	2
El poble gris	2 (id.)	A cà l'antiquari (Sainet)	1'50
La mare. (4. ^a edició)	2	L'auca del senyor Esteve (Cinc actes)	2
La «merienda» fraternal.	1'50	(2. ^a edició)	2
L'Alegria que passa.	1'50	"Gente Bien" (Sainet) (5. ^a edició)	1'50
L'heroe.	2 (Esgotada)	Els Naufrags	2
La fira de Neully	2	En Josepet de Sant Celoni (Novel·la)	2
Llibertat!	2	picaresca)	2
La "Niña gorda" (Novel·la) 2. ^a edició	3'50	"Souper-Tango" (Obra satírica en un acte)	1'50
Els savis de Vilatrista.	Ptes. 2 (Esgotada)	La casa de l'art (Peça en un acte)	1'50
L'auca del senyor Esteve (3. ^a edició)		L'acaparador (Peça satírica en un acte)	1'50
Novel·la.	2 (id.)	Bataneros en comandita (Sainet de costums financers en un acte)	1'50
L'hereu Escampa	2 (id.)	El català de "La Mancha", tragicomèdia en quatre actes.	2
En Tartarin als Alps.	2	"Chauffeur... al Palace"!	1'50
La llei d'herencia	2	Tenoriades, peça en un acte	1'50
Aucells de pas	2	Casament de conveniència, en tres actes	2
La intel·lectual	2	La niña gorda.	3'50
El redemptor.	2	Màximes i mals pensaments	2
Cors de dona	2	Els Analfabets, Comèdia en dos actes i tres quadres.	2
El teatre per dins	1'50	Ocells de fang,	5
Dol d'«alivio»	1'50	Jardins d'Espanya (Esplèndida edició.)	
El daltabaix	2	Quaranta làmines en color. Amb text d'eminents escriptors. Un tom-carpeta, en foli	25
El titella pròdig	1'50	Les dues filles	1'50
La nit de l'amor.	1'50	Miss Barceloneta	2
Del Born al Plata. (Impressions de viatge. 8. ^a edició)	3'50		
Port-Tarascó, d'Alfons Daudet. Traducció	2		
El pintor de miracles	1'50		

Jardins d'Espanya

Reproducció dels més notables quadros pintats per

Santiago Rusiñol

Preu: 25 pessetes

EPISODIS NACIONALS

B. PÉREZ GALDÓS

GIRONA

Traducció catalana
de

JOSEP BURGAS

Un volum en 8.^u de més de 200 pàgines **3 pessetes**

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem de pèrdues si no es remet, a més, 30 cèntims per a certícat. Als corresponals se'ls atorguen descomptes

PASSARELLI

El famós Dr. Albiñana, disposat a regenerar el país amb el seu programa ultra-cavernari